

**UCHWAŁA NR LVII/311/2023
RADY POWIATU KĘPIŃSKIEGO**

z dnia 28 marca 2023 r.

w sprawie przekazania petycji o konieczności zwiększenia świadomości prawnej dopuszczalności pobrania tkanek, komórek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia podmiotowi właściwemu do jej rozpatrzenia.

Na podstawie art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526) oraz art. 6 ust. 1 i art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), uchwała się, co następuje :

§ 1. Przekazać petycję wniesioną w dniu 16 lutego 2022 r. w sprawie zwiększenia świadomości prawnej dopuszczalności pobrania tkanek, komórek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia Dyrektorowi Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego ds. Transplantacji „Poltransplant” z siedzibą w Warszawie, jako podmiotowi właściwemu do jej rozpatrzenia.

§ 2. Przyczyny braku właściwości Rady Powiatu Kępińskiego do rozpatrzenia petycji określonej w § 1 i przekazania petycji podmiotowi właściwemu zawarto w uzasadnieniu do uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały, w tym przekazanie petycji podmiotowi właściwemu oraz powiadomienie wnoszącego petycję o jej przekazaniu powierza się Przewodniczącej Rady Powiatu Kępińskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie
do uchwały Nr LVII/311/2023
z dnia 28 marca 2023 r.

Rady Powiatu Kępińskiego

w sprawie przekazania petycji o konieczności zwiększenia świadomości prawnej dopuszczalności pobrania tkanek, komórek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia podmiotowi właściwemu do jej rozpatrzenia.

I. W dniu 16 lutego 2023 r. do Rady Powiatu Kępińskiego wpłynęła drogą elektroniczną petycja podpisana przez studenta z województwa śląskiego zatytułowana : „Petycja w sprawie zwiększenia świadomości prawnej dotyczącej transplantacji wśród lokalnej społeczności.”.

Wnoszący petycję wskazuje w jej treści na brak powszechnej wiedzy co do przesłanek prawnych pobierania tkanek i organów po śmierci ich dawcy; na funkcjonującą w społeczeństwie wiedzę opartą na nieprawdziwych - a dość powszechnych - przekonaniach bądź to o możliwości decydowania w tym względzie przez najbliższą rodzinę zmarłego – potencjalnego dawcy, bądź to o konieczności podpisania przez zainteresowanego potencjalnego dawcę stosownego oświadczenia o zgodzie na pobranie jego narządów po śmierci.

Wnoszący wskazuje, że przepisy art. 5 i art. 6 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. z 2020, poz. 2134; ze zm.) stanowią :

„Art. 5. 1. Pobrania komórek, tkanek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia lub pobrania komórek lub tkanek w celu ich zastosowania u ludzi można dokonać, jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia sprzeciwu.

2. W przypadku małoletniego lub innej osoby, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, sprzeciw może wyrazić za ich życia przedstawiciel ustawowy.

3. W przypadku małoletniego powyżej lat szesnastu sprzeciw może wyrazić również ten małoletni.

4. Przepisów ust. 1-3 nie stosuje się w przypadku pobierania komórek, tkanek i narządów w celu rozpoznania przyczyny zgonu i oceny w czasie sekcji zwłok postępowania leczniczego.

Art. 6. 1. Sprzeciw wyraża się w formie:

1) wpisu w centralnym rejestrze sprzeciwów na pobranie komórek, tkanek i narządów ze zwłok ludzkich;

2) oświadczenia pisemnego zaopatrzonego we własnoręczny podpis;

3) oświadczenia ustnego złożonego w obecności co najmniej dwóch świadków, pisemnie przez nich potwierdzonego.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się również do sprzeciwu wyrażanego przez przedstawiciela ustawowego.

3. Sprzeciw jednego przedstawiciela ustawowego lub osoby, o której mowa w art. 5 ust. 3, jest skuteczny w stosunku do pozostałych.

4. Sprzeciw może być cofnięty w każdym czasie w formach, o których mowa w ust. 1.”.

W petycji podkreśla się również, że według danych Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego ds. Transplantacji „Poltransplant” na dzień 31 grudnia 2022 r. na przeszczepienie narządu oczekiwało w Polsce 1856 osób.

Wnoszący zawiera też w petycji wezwanie Rady Powiatu Kępińskiego do podjęcia działań w postulowanym w petycji celu. Wnoszący petycję proponuje podjęcie organom samorządu terytorialnego działań poprzez np. zamieszczenie informacji na temat obowiązującego stanu prawnego w zakresie pobrania tkanek, komórek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia na stronach internetowych Powiatu, bądź w innych publikacjach wydawanych przez Starostwo Powiatowe, czy lokalnych środkach przekazu.

II. W myśl art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym rada powiatu rozpatruje: skargi na działania zarządu powiatu i powiatowych jednostek organizacyjnych; wnioski oraz petycje składane przez obywateli; w tym celu powołuje komisję skarg, wniosków i petycji.

Petycja winna zostać więc, zgodnie z przepisami § 90 – 94 Statutu Powiatu Kępińskiego wstępnie rozpatrzona przez Komisję Skarg, Wniosków i Petycji Rady Powiatu, po czym wraz z rekomendacją tej Komisji przekazana zwrotnie Przewodniczącej Rady Powiatu.

Na posiedzeniu w dniu 17.03.2023 r. Komisja Skarg, Wniosków i Petycji Rady Powiatu rozpatrzyła wniesioną w dniu 16 lutego 2023 r. petycję i zdecydowała o zaproponowaniu Radzie Powiatu jej przekazania zgodnie z właściwością do Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego ds. Transplantacji „Poltransplant” w Warszawie.

Rada Powiatu Kępińskiego – uznając swoją niewłaściwość do rozpatrzenia wniesionej petycji - zważyła, co następuje.

Prawo do składania petycji (w tym również w interesie publicznym) jest konstytucyjnym prawem każdego obywatela; sposób jego wykonywania oraz postępowania organów rozpatrujących petycje regulują przepisy ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach oraz statutów jednostek samorządu terytorialnego.

W myśl art. 2 ustawy o petycjach - petycja może być złożona przez osobę fizyczną, osobę prawną, jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną lub grupę tych podmiotów, do organu władzy publicznej, a także do organizacji lub instytucji społecznej w związku z wykonywanymi przez nią zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej.

Petycja może być złożona w interesie: publicznym, podmiotu wnoszącego petycję, bądź podmiotu trzeciego, za jego zgodą.

W myśl art. 2 ust. 3 w. cyt. ustawy o petycjach przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności, zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

Oceniając zakres merytoryczny spraw objętych petycją – pobieranie i przeszczepianie tkanek, komórek lub narządów ludzkich, stwierdzić trzeba, że nie mieści się on w zakresie zadań i kompetencji organów Powiatu.

Wprawdzie w myśl art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o samorządzie powiatowym powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie promocji i ochrony zdrowia, jednakże nie ma wśród tego rodzaju zadań spraw z zakresu transplantologii. Przepis ten nie stanowi bowiem samodzielnej podstawy dla realizacji zadań przez powiat. Jest to jedynie wskazanie zakresu i rodzaju zadań powiatu. Konkretnie zaś zadania publiczne z tego zakresu, które przeznaczone są do wykonania przez powiat, wynikają z ustaw szczególnych.

Nie budzi wątpliwości ugruntowany w prawie samorządowym pogląd, iż : „Stosownie do [art. 4](#) ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym [...] powiat jest zobowiązany do wykonywania zadań publicznych w takim zakresie, jaki wynika z ustaw; o tym, czy i jakiego rodzaju zadania ciążą na powiecie, decydują przepisy prawa materialnego prawa administracyjnego, według których powinny być rozstrzygnięte wątpliwości dotyczące rozróżnienia zadań gminnych i powiatowych”.

W tym miejscu należy odnieść się do regulacji prawnych odnoszących się do przedmiotu wniesionej petycji. Sprawy związane z pobieraniem oraz dokonywaniem przeszczepów organów i tkanek ludzkich kompleksowo regulują przepisy cytowanej wyżej ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. z 2020, poz. 2134; ze zm.).

Przepisy wymienionej wyżej ustawy zawierają również regulacje odnoszące się do przedmiotu złożonej petycji – do podnoszenia świadomości prawnej społeczeństwa w dziedzinie pobierania i przeszczepiania narządów i tkanek ludzkich, czyli do edukacyjnej funkcji pełnionej przez ustawowo wyznaczone podmioty.

Na mocy art. 38 w. cyt. ustawy utworzona została państwowa jednostka budżetowa - Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne do Spraw Transplantacji "Poltransplant" z siedzibą w Warszawie przy Alejach Jerozolimskich 87.

Ustrój i szczegółowe rodzaje i sposoby realizacji zadań przez Poltransplant zawierają przepisy Statutu i Regulaminu Organizacyjnego tej placówki nadanych jej w drodze zarządzenia Ministra

Zdrowia z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie w sprawie Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego do Spraw Transplantacji „Poltransplant” (Dz. Urz. Min. Zdrowia Nr 9 poz. 58; ze zm.).

Statutowe zadania Poltransplantu można podzielić na kilka grup. Są to w szczególności: koordynacja, w tym koordynacja pobierania i przeszczepiania komórek, tkanek i narządów, prowadzenie rejestrów i list przewidzianych w ustawie, w tym m. in. centralnego rejestru sprzeciwów, rejestru przeszczepień, rejestru żywych dawców, rejestru dawców i krwi pępowinowej, prowadzenie krajowej listy osób oczekujących na przeszczepienie.

Wśród zadań Poltransplantu zawarto również działalność edukacyjną w zakresie upowszechniania leczenia metodą przeszczepienia komórek, tkanek i narządów oraz współpracy z innymi podmiotami w dziedzinie wymiany komórek, tkanek i narządów do przeszczepienia.

Pracami Poltransplantu kieruje dyrektor powołany przez Ministra Zdrowia. Wśród określonych Statutem komórek organizacyjnych tego podmiotu wydzielono m. in. osobną komórkę - Zespół do Spraw Edukacji i Promocji Transplantologii.

Do określonych Regulaminem Organizacyjnym zadań Zespołu do Spraw Edukacji i Promocji Transplantologii należą m. in.:

- przygotowywanie programów i prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie pobierania, przechowywania i przeszczepiania komórek, tkanek i narządów dla środowisk lekarskich, pielęgniarskich i innych pracowników jednostek ochrony zdrowia oraz dla społeczeństwa, a także wdrażanie tych programów;

- organizacja szkoleń i konferencji z zakresu medycznych, społecznych i organizacyjnych problemów związanych z pobieraniem, przechowywaniem i przeszczepianiem komórek, tkanek i narządów oraz współpraca w tym zakresie ze środkami masowego przekazu.

III. Jak wskazano to w art. 2 ust. 3 w. cyt. ustawy o petycjach przedmiotem petycji może być żądanie w sprawie mieszczącej się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

Regulacja ta stanowi w niniejszej sprawie odbicie konstytucyjnej zasady kompetencji samorządu terytorialnego. Zgodnie z [art. 163](#) Konstytucji RP : „Samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych”.

Samodzielność samorządu terytorialnego – w każdym jej aspekcie – nie ma charakteru bezwzględneho. Ograniczają ją przepisy prawa powszechnie obowiązującego, stanowiące podstawy prawne działania oraz przepisy prawa określające *granice* działania. Samodzielność działania podmiotów publicznych nie jest ani wolnością działania, ani swobodą działania, zawsze bowiem jest związana przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Jak wykazano to w punkcie II uzasadnienia - sprawy edukacji społecznej, podnoszenia świadomości w zakresie upowszechniania leczenia metodą przeszczepienia komórek, tkanek

i narządów nie mieszczą się w katalogu zadań powiatów (ani też innych rodzajów samorządu terytorialnego).

Z mocy przepisów ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów działania postulowane przez wnoszącego petycję stanowią ustawowo (wtórnie zaś statutowo) określone zadania i kompetencje Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego do Spraw Transplantacji "Poltransplant" z siedzibą w Warszawie.

W związku z powyższym należało uznać, iż zachodzi przesłanka do przekazania petycji podmiotu właściwego do jej rozpatrzenia – do czego obliguje Radę Powiatu Kępińskiego przepis art. 6 ust. 1 ustawy o petycjach.